

جایگاه والای معلم در نظام آموزشی فنلاند

معلمان فنلاندی، همانند سایر معلمان، تدریس و تکالیف دانش‌آموزان را بررسی می‌کنند. دانش‌آموزان نیز همانند دانش‌آموزان سایر کشورها، برخی به درس معلم گوش می‌دهند و برخی دیگر بی‌توجه‌اند. در برخی مدارس این کشور شیوه‌ی تدریس خوب و در برخی دیگر بد است. اما چه چیز باعث شده است که نظام آموزش و پرورش فنلاند موفق باشد و از سایر کشورها متمایز شود؟ چرا دانش‌آموزان فنلاندی موفق هستند و در مقایسه با سایرین عملکرد بالایی دارند؟ ریشه‌ی این تفاوت در آموزش نیست. تدریس را می‌توان در بسیاری از مدارس کشورهای پیشرفته مانند آلمان پیدا کرد. این تفاوت بنیادی است و ریشه در طرز تفکر مردم و فلسفه‌ی آموزش و پرورش کشور فنلاند دارد. مردم این کشور بر این باورند که هر چیزی به اندازه‌ی اما با کیفیت خوب در زندگی کافی است. برای مثال، خانه‌هایشان تا اندازه‌ی بزرگ است که در آن به راحتی زندگی کنند. آن‌ها در خرید و مصرف زیاده‌روی نمی‌کنند. ساده زندگی می‌کنند و فروتن هستند. آن‌ها به جای خریدهای انبوه از یک یا چند جنس، مانند خرید چندین جفت کفش، یک کفش گران‌قیمت می‌خرند که سال‌ها برایشان کار کند و آن را بپوشند. آن‌ها بر این باورند که هر چیزی کمتر، اما با کیفیت‌تر بهتر است.

این مسیر را انتخاب می‌کنند. البته همه به دانشگاه نمی‌روند. دانش‌آموزان در انتخاب مسیر تحصیلی خود مجبور نمی‌شوند. دانش‌آموزانی که می‌دانند استعداد آن‌ها خارج از تحصیلات دانشگاهی است و رفتن به دوره‌ی سه‌ساله دبیرستان ممکن است برای آن‌ها غیرمفید یا خسته‌کننده باشد، در دوره‌های آموزشی حرفه‌ای شرکت می‌کنند و به کشف مشاغل می‌پردازند که برایشان جذابیت دارد و در آن استعداد دارند. از این طریق، دانش‌آموزان احساس ارزش می‌کنند و آنچه را در سایه‌ی آموزش و پرورش به‌دست می‌آورند، یعنی ورود به بازار کار، دوست خواهند داشت. تنها ۵ درصد وارد این دوره می‌شوند.

زمان کمتر در مدرسه و استراحت بیشتر

در فنلاند دانش‌آموزان معمولاً مدرسه را از ساعت ۷/۵ صبح شروع می‌کنند. ساعت کار مدارس معمولاً ساعت ۲ تا ۲:۴۵ تمام می‌شود. البته مدارس ابتدایی در ۱۲:۳۰ تعطیل می‌شوند. برخی از روزها مدرسه

که براساس رشته‌ی تحصیلی خود در مدارس می‌خواهند وارد مؤسسات آموزش عالی شوند. این دوره ترکیبی از مدارس متوسطه و کالج است و بیشتر از ۴۰ درصد فارغ‌التحصیلان سال نهم وارد این مرحله می‌شوند.

آموزش فنی و حرفه‌ای: دوره‌ای سه‌ساله است که دانش‌آموزان را برای حرفه‌ها و شغل‌های موردنیاز بازار کار تربیت می‌کند. البته به این دانش‌آموزان نیز حق انتخاب داده می‌شود تا برای ورود به دانشگاه آزمون بدهند. دانش‌آموزان در این مسیر معمولاً از انتخاب خود رضایت دارند. پس از اتمام این مرحله، فارغ‌التحصیلان یا وارد بازار کار یا وارد کالج‌های چندحرفه‌ای می‌شوند و تحت آموزش‌های بیشتری قرار می‌گیرند. حدود ۶۰ درصد از فارغ‌التحصیلان سال نهم

تحصیلات رسمی کمتر، بر خورداری از قدرت انتخاب بیشتر

در فنلاند دانش‌آموزان آموزش رسمی را از هفت سالگی شروع می‌کنند و به کودکان اجازه داده می‌شود کودک باشند، از طریق بازی یاد بگیرند و به جای نشستن و حبس شدن در کلاس درس، به کشف دنیای پیرامون خود بپردازند. کودکان در واقع زمانی مدرسه را شروع می‌کنند که به لحاظ رشدی آماده‌ی یادگیری و تمرکز باشند. در فنلاند طول مدت آموزش رسمی و اجباری نه سال است. بعد از سال نهم ادامه‌ی تحصیل دانش‌آموزان اختیاری است. آن‌ها در ۱۶ سالگی می‌توانند یکی از دو مسیر زیر را انتخاب کنند.

سه ساله‌ی دوم متوسطه: این دوره از تحصیل مخصوص دانش‌آموزانی است

نیازهای تمامی دانش‌آموزان آشنا شود. او به درستی درمی‌یابد که دانش‌آموز در فرایند یادگیری خود، در ابتدا کجا قرار داشته است و الان کجا دارد و پیشرفت دانش‌آموزان را پیگیری می‌کند و با علاقه نظاره‌گر موفقیت دانش‌آموزان در تحصیل و دستیابی به اهداف آموزشی است. برای دانش‌آموز هیچ اجباری در گذر از یک دوره به دوره‌ی دیگر وجود ندارد. زیرا این معلم در پایه‌ی بعدی نیز معلم آن‌هاست. همچنین، اگر بین دانش‌آموزان مشکل انضباطی وجود داشته باشد، معلم بهتر آن را شناسایی می‌کند و راه‌حل‌های کاربردی‌تری را برای از بین بردن آن در طول شش سال تحصیلی ارائه می‌دهد. البته در برخی از مدارس فنلاند این چرخه‌ی بودن یک گروه از دانش‌آموزان با یک معلم، سه ساله است. اما باز هم نتیجه یکی است. این سیستم نه تنها سودمند است، بلکه به دانش‌آموزان احساس ثبات و پایداری می‌دهد و منجر می‌شود معلم به تک‌تک آن‌ها و نیازهایشان توجه کند. در این شیوه، به معلمان نیز کمک می‌شود تا به برنامه‌ی درسی رویکرد خطی و کلی داشته باشند. معلم دقیقاً می‌داند نیاز آموزشی دانش‌آموزانش چیست و آن‌ها را به مرحله‌ی بعدی هدایت می‌کند. اجباری برای معلم و دانش‌آموزان برای اتمام مباحث کلاس درسی نیست، زیرا معلم می‌تواند مباحث ناتمام برنامه‌ی درسی را در سال‌های بعدی تدریس کند. با این روش، تدریس شناور درس‌ها نیز ممکن می‌شود.

برای مثال، اگر بعدازظهر پنج‌شنبه کلاس ندارند، معلم و دانش‌آموز هر دو مدرسه را ترک و به خانه می‌روند. یا اگر کلاس آن‌ها روز چهارشنبه ساعت یازده شروع می‌شود، نیازی به زودتر آمدن به مدرسه نیست. این امر به معلمان فنلاندی کمک می‌کند تا زمان بیشتری را به برنامه‌ریزی درس برای کلاس خود اختصاص دهند و درس‌هایی برانگیزاننده و جذاب را ایجاد و تدریس کنند.

زودتر و برخی اوقات دیرتر کار خود را آغاز می‌کند. زمان حضور در مدرسه به‌طور مرتب در حال تغییر است؛ اگرچه دانش‌آموزان معمولاً بین سه تا چهار زمان ۷۵ دقیقه‌ای در مدرسه حضور دارند. زمان تفریح زیادی بین کلاس‌ها وجود دارد که کمک می‌کند معلم و شاگرد خوب استراحت کنند و به سلامت آماده‌ی تدریس و یادگیری باشند.

زمان تدریس کمتر و زمان برنامه‌ریزی بیشتر

در فنلاند معلمان در مقایسه با سایر معلمان در کشورهای دیگر روز آموزشی کوتاه‌تری دارند. براساس مطالعات، معلمان فنلاندی ۶۰۰ ساعت در سال و در روز حداکثر ۴ درس تدریس می‌کنند. این در حالی است که یک معلم آمریکایی تقریباً دو برابر این زمان و به‌طور متوسط ۱۰۸۰ ساعت در سال را وقت صرف تدریس می‌کند. این میزان برابر تدریس شش تا هفت درس در روز است. هر معلم فنلاندی حداکثر ۴ ساعت در هفته باید در عینی که تدریس ندارد در فضای خود مدرسه مطالعه کند.

معلمان کمتر، سازگاری و مراقبت بیشتر

دانش‌آموزان ابتدایی در فنلاند غالباً تمام شش سال دوره‌ی ابتدایی را با یک معلم طی می‌کنند و هر معلم مراقبت و آموزش و پرورش یک گروه ۱۵ تا ۲۰ نفری از دانش‌آموزان را به مدت شش سال بر عهده دارد. البته چون معلمان در تمام درس‌ها تخصص لازم را ندارند، بعضی از درس‌ها در این سال‌ها به معلم دیگری واگذار می‌شود. این امر کمک می‌کند معلم با تفاوت‌های فردی، سبک‌های یادگیری و

در برخی از مدارس فنلاند چرخه‌ی بودن یک گروه از دانش‌آموزان با یک معلم، سه ساله است. این سیستم نه تنها سودمند است، بلکه به دانش‌آموزان احساس ثبات و پایداری می‌دهد.

این بخش یکی از مهم‌ترین علل موفقیت آموزش و پرورش کشور فنلاند است.

اعتماد به معلمان

از آنجا که دانش‌آموزان در دوره‌ی ابتدایی به مدت سه تا شش سال با یک معلم هستند، چه اتفاقی می‌افتد اگر این معلم نامناسب باشد؟ کارشناسی ارشد آموزش و پرورش ابتدایی یکی از پرتقاضاترین و پرقاب‌ترین درجات تحصیلی دانشگاهی در کشور فنلاند است. اداره‌ی آموزش و پرورش ابتدایی در فنلاند تنها ۹ درصد از متقاضیان را برای این رشته و شغل معلمی می‌پذیرد و هزاران نفر دیگر پذیرفته نمی‌شوند. متقاضیان این رشته نه تنها لازم است با استعدادترین و باهوش‌ترین افراد باشند تا بتوانند معلم ابتدایی شوند، بلکه آن‌ها به گذراندن مصاحبه‌های متعدد و غربالگری شخصیتی برای دستیابی به چنین جایگاهی نیاز دارند. اینکه متقاضی تنها باهوش‌ترین دانش‌آموز کلاس باشد کافی نیست، بلکه او باید توانایی طبیعی و ذاتی تدریس را نیز داشته باشد. معلمان باتجربه‌تر و مسن‌تر نیز امتیاز بیشتری برای پذیرفته شدن دارند. دست‌اندرکاران نظام آموزشی فنلاند بر این باورند که توانایی تدریس از کسب درجات تحصیلات عالی اخذ نمی‌شود. بنابراین، تنها تعداد کمی از دانشگاه‌های فنلاند متقاضیان این رشته را که خود توانایی ذاتی تدریس دارند می‌پذیرند. در فنلاند، برای تدریس در دوره‌ی ابتدایی، علاوه بر نمرات تحصیلی بالا در دوره‌ی دبیرستان و ویژگی ذاتی برای شغل معلمی، همه‌ی معلمان باید درجه‌ی کارشناسی ارشد داشته باشند و پایان‌نامه بنویسند. این امر باعث ایجاد اعتماد زیاد مردم به معلمان در فنلاند شده است. زیرا آن‌ها مطمئن هستند که معلمان فنلاند با صلاحیت‌های بالای حرفه‌ی معلمی آموزش دیده‌اند و افراد باهوش و سرامدی هستند. بنابراین، آن‌ها هیچ‌گاه در قدرت تصمیم‌گیری و اختیار معلم دخالت نمی‌کنند.

کلاس کمتر و زنگ تفریح بیشتر

دانش‌آموزان فنلاندی در روز تنها سه تا چهار کلاس دارند و تعداد زنگ‌های تفریح آنان زیاد است. مدت ۱۵ تا ۲۰ دقیقه زنگ تفریح به آن‌ها این امکان را می‌دهد که آنچه را خوانده‌اند درک کنند، از عضله‌هایشان استفاده کنند، پاهایشان را دراز کنند و بکشند، از هوای تازه استفاده کنند و کمی جنبش و جوش داشته باشند. این زنگ‌های تفریح فایده‌های عصب‌شناختی زیادی دارند. مطالعات نشان داده‌اند، دانش‌آموزان نیاز دارند به‌طور فیزیکی نیز در فرایند یادگیری فعال شوند، زیرا رکود و بی‌حرکتی بدن به رکود مغز و توجه نکردن، خصوصاً در دانش‌آموزان بیش‌فعال، منجر می‌شود. زنگ‌های تفریح به معلمان نیز اجازه می‌دهد استراحت کنند. اتاق معلمان در فنلاند مملو از معلمانی است که در حال آماده‌سازی برنامه‌ی کلاسی خود، نوشیدن قهوه، استراحت کردن، برقراری ارتباط و تبادل تجربه با سایر معلمان و آمادگی ذهنی برای کلاس بعدی هستند.

آزمون کمتر، یادگیری بیشتر

تصور کنید چه فعالیت‌های هیجان‌برانگیزی می‌توان با دانش‌آموزان انجام داد، اگر فشار آزمون‌های ملی و بین‌المللی بر سر معلم نباشد! چه لذتی دارد که حقوق معلم به میزان قبولی دانش‌آموزان در آزمون‌ها وابسته نباشد. در فنلاند، برای اتمام برنامه‌ی درسی، فشار بسیار کمی بر معلمان وجود دارد. تنها از آن‌ها این انتظار وجود دارد که کارشان را درست انجام دهند؛ البته به آن‌ها اعتماد دارند. در نتیجه، معلمان کنترل بیشتری بر کلاس درس و تدریس محتوای آموزشی خود دارند. ریسک‌پذیری بالاتری هم دارند، و خود چیزهای جدیدتری تولید می‌کنند. دانش‌آموزان را در فرایند یادگیری درگیر می‌کنند و به آن‌ها اجازه می‌دهند برای زندگی واقعی افراد با مهارت بالا و آماده‌ای باشند. معلمان مهارت‌هایی را به

دانش‌آموزان آموزش می‌دهند تا از طریق آن‌ها بتوانند یک پروژه‌ای را شروع کنند و کار خود را تا دستیابی به اهداف آموزشی به‌طور نظام‌دار ادامه دهند. معلمان وقت کافی برای آموزش هنر دارند و از این طریق دانش‌آموزان مهارت‌های موردنیاز زندگی واقعی را یاد می‌گیرند؛ مانند خیاطی، آشپزی، تمیز کردن، کار با چوب و غیره. هنگامی که دانش‌آموزان این مهارت‌ها را یاد می‌گیرند، هم‌زمان ریاضی و حل مسئله را نیز می‌آموزند. در مهارت‌ها به آشپزی خیلی اهمیت می‌دهند و این کلاس در تمام مدارس، هم دخترانه و هم پسرانه، وجود دارد و شرکت در آن الزامی است.

عنوان‌های درسی کمتر

یادگیری عمیق‌تر

در فنلاند، معلمان زمان بیشتری را برای یک عنوان درسی صرف می‌کنند. آن‌ها نگران پوشش دادن تمام عنوان‌های درسی در یک سال تحصیلی نیستند. این امر

کارشناسی ارشد آموزش و پرورش ابتدایی یکی از پرتقاضاترین و پرقاب‌ترین درجات تحصیلی دانشگاهی در کشور فنلاند است.

افرادی آموزش دیده و ماهر هستند و به آن‌ها اجازه می‌دهد محیط یادگیری کلاس خود را، آن‌طور که برای دانش‌آموزانشان مناسب است، ایجاد کنند. والدین اطمینان دارند تصمیماتی که معلمان می‌گیرند در یادگیری و تلاش کردن به فرزندان آن‌ها کمک می‌کند. معلمان به دانش‌آموزان اعتماد دارند که کارشان را انجام می‌دهند و برای فهمیدن یاد می‌گیرند. دانش‌آموزان هم به معلمان اعتماد دارند که ابزارهای موردنیازشان را برای موفقیت در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند. در نهایت هم جامعه به نظام آموزشی اعتماد دارد و احترام لازم را به آن می‌گذارد. ■

منبع

Day, Kelly (2015) "11 Ways Finland's Education System Shows Us that "Less is More". Retrieved from <https://fillingmymap.com/2015/04/15/11-ways-finlands-education-system-shows-us-that-less-is-more/>

دانش‌آموزان کمتر و توجه فردی بیشتر

به‌طور مسلم، هرچه تعداد دانش‌آموزان کمتر باشد، معلم توجه، علاقه و محبت بیشتری را که آن‌ها برای یادگیری نیاز دارند به آن‌ها می‌دهد. هر معلم فنلاندی در روز سه تا چهار ساعت با ۲۰ دانش‌آموز خواهد داشت. بنابراین، زمان بیشتری را برای هر یک از آن‌ها صرف خواهد کرد.

ساختار کمتر و اعتماد بیشتر

اعتماد مردم به نظام آموزش و پرورش در کشور فنلاند به خاطر ساختار نظام آموزشی نیست. به جای مظنون بودن به دیگری و ایجاد ساختارها، قوانین، آزمون‌ها و کنترل زیاد برای اطمینان از اینکه سیستم به درستی کار می‌کند، آن‌ها به سادگی به نظام آموزشی اعتماد می‌کنند. جامعه مطمئن است که مدرسه معلمان خوب را به کار می‌گمارد. مدرسه اطمینان دارد که معلمان

کمک می‌کند دانش‌آموزان هر موضوع درس را قبل از شروع موضوع بعدی به‌طور کامل یاد بگیرند.

تکالیف کمتر، مشارکت بیشتر

برمبنای مطالعات انجام شده، دانش‌آموزان فنلاندی در جهان کمترین میزان تکلیف را انجام می‌دهند و متوسط آن زیر نیم ساعت در شب است. آن‌ها معلم خصوصی و درس‌های خارج از مدرسه ندارند. این در حالی است که در آزمون‌های بین‌المللی بالاترین عملکرد را از خود نشان می‌دهند. در واقع، آن‌ها تکالیف خود را در کلاس انجام می‌دهند و میزان آن هم برای موفقیت تحصیلی‌شان کافی است. بیشتر از آنچه آن‌ها لازم است درباره‌ی یک مهارت بدانند، به آن‌ها آموزش داده نمی‌شوند. دانش‌آموزان در انجام تکالیف خود در کلاس درس کوشا هستند، حتی اگر تکلیفی پیشنهادی هم باشد، آن‌ها به‌طور کامل برانجام آن تمرکز می‌کنند.

در فنلاند، معلمان زمان بیشتری را برای یک عنوان درسی صرف می‌کنند. آن‌ها نگران پوشش دادن تمام عنوان‌های درسی در یک سال تحصیلی نیستند. این امر کمک می‌کند دانش‌آموزان هر موضوع درس را قبل از شروع موضوع بعدی به‌طور کامل یاد بگیرند.

